UDK 28:32(497.6):929 Izetbegović A"19"
DOI 10.26340/muallim.v27i107.2242

SAVREMENOST MISLI ALIJE IZETBEGOVIĆA: Analiza bosanskohercegovačke islamistike 60-ih i 70-ih godina XX stoljeća

Elvir DURANOVIĆ
Muzej islamske kulture i umjetnosti
Naučnoistraživački odjel „Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka"
elvir.duranovic@iitb.ba

Sažetak: Rad se bavi analizom trinaest tekstova koje je Izetbegović objavljivao u novinama i časopisima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini tokom 1960-ih i 1970-ih godina. Tekstovi u značajnoj mjeri sadrže njegovo viđenje temeljnih izvora islama, nekih društvenih fenomena, kao i stanja muslimanskog svijeta tog doba. Jezik Izetbegovićevih tekstova prilagođen je općoj vjerničkoj publici i pisan je jednostavnim i razumljivim stilom. Temeljne izvore islama, prije svih Kur'an, Izetbegović promatra izvan uobičajenih teoloških standarda, prepoznavajući u njima: istinu, pravdu i moral. Po njemu, islam nije potrebno braniti, jer islam, s vjerovanjem u jednog Boga koje oslobađa od služenja drugim gospodarima i beskompromisnim zalaganjem za univerzalne vrijednosti ljudskog roda, brani sam sebe.

***Ključne riječi:** Alija Izetbegović, Kur'an, islam, pravda, moral*

Muslimanski svijet i islam

U radu "Zašto su muslimani zaostali" Izetbegović govori o islamu koji je bio nosilac svjetskog civilizacijskog, naučnog i kulturnog napretka i pita se:

> "Da li islam budi ili uspavljuje snage jednog naroda? I može li se prihvatiti da bi islam, koji je u jednom slučaju donosio red, aktivnost, uljuđenost i stvarao gradove, države i prosperitet, mogao danas ili bilo kada dati jedan rezultat koji je tome sasvim oprečan?" (Izetbegović, 1966:92).

Kroz nekoliko karakterističnih primjera iz: etike, higijene, obrazovanja, dubokog jaza između bogatih i siromašnih i drugih poraznih socijalnih pokazatelja iz muslimanskih država on tvrdi da problem nije u islamu, već shodno islamskim reformističkim idejama s kraja XIX i početka XX stoljeća, postavlja drukčiju tezu: Nije li upravo odsustvo islama u ličnom i javnom životu uzrok nazadovanja muslimana?

> "Naše pitanje postavljeno u početku, da li je islam odgovoran za zaostajanje islamskih naroda, izgleda kao da se sada pretvara u pitanje: Nisu li upravo pojave koje znače negaciju islama u ličnom i javnom životu uzrok nazadovanja o kojem je riječ? Ovo pitanje nas navodi da razmotrimo onaj drugi uvjet: Da li muslimani slijede islam?"

Njegovo naglašavanje distinkcije između islama i onoga što muslimani

danas rade naslanja se na stavove savremenog muslimanskog mislioca Muhameda Arkuna[1], koji je o uvriježenoj zapadnjačkoj formulaciji, prema kojoj je: Islam ono što muslimani rade!, napisao značajne rasprave.

Za utjehu je, smatra Izetbegović, to što stanje muslimana danas nije rezultat prisutnosti islama, nego njegove odsutnosti. Kao primjer odsutnosti islama iz muslimanskog društva on navodi nekoliko socijalnih pokazatelja:

> "Islam je proklamovao da u imanju bogatih ima dio koji pripada siromašnima. Umjesto da im to pravo daju, bogati su posegli i za samim životom siromašnih, pa su mnogi seljaci došli u položaj da ne raspolažu ni svojom ličnošću. 'Muslimani su braća', ali feudalac i kmet nisu braća. Mnogi islamski gradovi pružaju prizore istovremene obijesne raskoši i bezgranične bijede. A islam kaže: 'Nije musliman onaj ko prenoći sit dok je njegov susjed gladan.' Prema nekim statistikama, u nekim islamskim zemljama broj kronično pothranjenih ljudi penje se i do 20%. Istovremeno njihova 'braća' po vjeri spavaju na zlatu i san im nije nemiran, barem ne od griže savjesti" (Izetbegović, 1966:95).

Aktivno učešće arapskih država u Pokretu nesvrstanih i njihovo, barem prividno, buđenje vjerovatno su utjecali na to da je on u zaključku ovog rada bio možda i previše optimističan kada je napisao:

> "Na svim stranama islamskog svijeta zapaža se pojava nove volje, jer današnje stanje pokreta i traženja, bez obzira na privremeno nesnalaženje, zastranjivanja i poraze (...), liči na sve drugo, samo ne na san i mirovanje. Ova volja, kojoj će islamska misao dati smjer, a izvanredna prirodna bogatstva islamskih zemalja sredstva, još jednom će zadiviti svijet u danima islamskog preporoda koji dolaze" (Izetbegović, 1966:99).

Ideju o revolucionarnoj snazi islama Izetbegović protežira i kroz druge tekstove objavljene u domaćoj islamistici. Tako se u tekstu "Islam i savremenost" (Abdulah (Izetbegović), 1973:11–14), koji je 1973. pod pseudonimom Osman Abdulah objavio u *Zemzemu* pita:

> "Da li je islam prevaziđen vremenom i razvojem, da li je on ispred ili iza vremena i: ima li on još nešto značajno da poruči svijetu našeg doba? (...) Ima li islam šta da radi u svijetu u kojem je jednakost ljudi još uvijek daleki san i gdje je razlikovanje ljudskih stvorenja, koje je Bog stvorio jednakima, svakodnevna pojava?" (Abdulah (Izetbegović), 1973:11–12)

Nakon citiranja brojnih ajeta iz Kur'ana koji oponiraju "savremenim" društvenim i kulturnim vrijednostima zaključuje:

> "Gledajući na carovanje alkohola baš u savremenom svijetu, moramo, ovaj put sa ponosom, reći da islam nije savremen (...). Islam je nesavremen, jer i po duhu i po slovu zahtijeva jednostavnost, solidarnost i skromnost" (Abdulah (Izetbegović), 1973:14).

Ovaj Izetbegovićev tekst, čiji sadržaj može podsjećati na vaz, objavljen je u glasilu učenika Gazi Husrev-begove medrese na pragu sedamdesetih i njegova nakana i nije bila da ponudi neka dublja promišljanja o islamu i savremenosti, nego da tadašnje učenike medrese, koji će u narednim desetljećima postati njeni profesori i nosioci islamskog života u našoj državi i šire, bodri, i, u društvenim okolnostima koje su tada vladale, pripremi na prisutnu osudu islama kao retrogradne, nesavremene ideje. Osudu s kojom će se po izlasku iz medrese svakodnevno susretati.

S druge strane, u tekstu "Muslimani i Izrael" (L.S.B., 1969:51–59), objavljenom 1969, on govori o principima cionističke izraelske politike koja svoj zločinački pir ima i danas[2] pred očima cijele svjetske javnosti. Izetbegović piše:

> "Cionizam koji je nastao kao reakcija na gotovo permanentne progone Jevreja u Evropi, sav svoj nakupljeni otrov i bijes i osvetu izlio je prema Arapima i tamo gdje su Jevreji uvijek živjeli u sigurnosti i zaštiti (...). Jevreji koji su bili najteže žrtve rasizma i genocida, danas su njegovi nosioci; oni su praktično postali produžetak Hitlerovih metoda bezobzirne upotrebe sile, raseljavanja, osionog odnosa prema pobijeđenima, pa čak i vojničke taktike blickriga, iznenadnog napada i nemilosrdnog obračuna i odmazde" (L.S.B., 1969:53–54).

Naravno, spomenute njegove dalekovidne opservacije bile su moguće u SFR Jugoslaviji 1970-ih, koja je kroz Pokret nesvrstanih bila na strani arapskih zemalja, a protiv kapitalističkog Izraela. U zaključku ovog teksta Izetbegović naglašava da snaga Izraela počiva u solidarnosti njihove dijaspore, tj. svih jevreja svijeta koji ne štede novca ni truda da pomažu Izrael. On smatra da se panizraelstvu treba suprotstaviti s panmuslimanstvom, s tim da, kako dalekovido poručuje, a što je zorno vidljivo i danas:

> "Solidarnost Jevreja nije samo na riječima" (L.S.B., 1969:58).

Svoja promišljanja o muslimanskim narodima i državama Izetbegović je dodatno elaborirao u tekstu "Za islamsku revoluciju" (Izetbegović, 1992:127–137), objavljenom 1972. godine. U uvodnim dijelovima on poredi islamsku i komunističku revoluciju, njihove stvarne mogućnosti i domete, a zatim ukazuje na premoć islamske revolucije, koja se, za razliku od komunističke, desila kroz moralni preokret i oslobađanje ljudskog duha i čovjeka kao takvog od pokoravanja bilo kome osim Bogu. Da je stanje u muslimanskim državama daleko od islamskog te da u tim državama islam služi da građane drži u pokornosti jednoj porodici ili

[1] Muhammed Arkun (1928–2010) je savremeni islamski učenjak. U svojim djelima bavio se pitanjem obnove islamske misli.

[2] U vrijeme pisanja ovog rada 2025. trajala su izraelska agresija i genocid na Gazu u Palestini.

partiji, a ne Bogu, Izetbegović portretira kroz nekoliko primjera a potom zaključuje:

> "Islam mora postati ono što jest: protest i borba u ime Boga protiv nepravde, neznanja, bolesti i prljavštine. (...) Moraju se naći nove snage idejno odane samo islamu. Te nove islamske snage moraju prestati misliti i raditi kao Alžirci, kao Libijci, kao Iračani, kao Afganistanci, Somalijci, Nigerijci i sl. Njihova politika mora da bude samo islamska, a ne arapska, turska, perzijska ili indonežanska... Zar dosadašnji porazi nisu dovoljna opomena?" (Izetbegović, 1992:137)

Porodica, odgoj, vjera i moral

Jedna od tema kojom se Alija Izetbegović bavio u domaćoj islamistici, a što je u skladu s ondašnjim modernističkim tendencijama, jeste tzv. žensko pitanje. Do 70-ih godina XX stoljeća već je postojala obimna bibliotečka građa na ovu temu ne samo u muslimanskom svijetu nego i u samoj Bosni i Hercegovini tako da je on svoj tekst objavljen u *Almanahu sa prilogom Takvim-a za 1387-88 godinu* (L.S.B., 1967:30–41), potom i u *Preporodu* (L.S.B., 1978:10/4-5 i 11/4) naslovio "Muslimanka – žena i majka (Prilog proučavanju tzv. ženskog pitanja u islamu)".

Po sličnoj matrici kao i u spomenutim radovima, Izetbegović komparira islam i zapad, islamsko i zapadnjačko poimanje žene, braka i bračnog života. Po njemu, muslimani od Evrope mogu preuzeti smisao za poslovnost i organiziranje, metodologije naučnog i tehničkog istraživanja, ali u pogledu morala i porodičnih vrijednosti Evropa nije uzor. Naprotiv, ona je po tom pitanju primjer koji se ne treba slijediti.

Snažno promovirajući muslimansku porodicu, posebno ulogu majke u njoj, Izetbegović zastupa stajalište da je ta i takva porodica sačuvala islamsku notu i da će nadživjeti propadanje porodičnih vrijednosti na zapadu oličenu u izbjegavaju tradicionalnog braka, istospolnim brakovima i ekspanziji nemorala nezabilježenog u ljudskoj povijesti.

O jednoj od temeljnih funkcija braka, odgoju djece, Izetbegović je posvetio nepotpisani tekst "Odgajamo li muslimane ili poltrone" (1971:7), objavljen u *Preporodu*. Ovaj rad predstavlja njegov javno iskazani bunt protiv ukorijenjenog, tradicionalističkog i muslimanskog odgoja kod nas. U uvodnom dijelu on pripovijeda kako mu je njegov dobar prijatelj pokazao rukopis teksta o odgoju muslimanske omladine, u kojem se navodi: da roditelji kod djece trebaju razvijati fine vrline, dobro ophođenje, skromnost, milosrđe, praštanje, neisticanje, mirenje sa sudbinom, strpljenje itd. Kod kuće se dijete treba pokoravati roditeljima, u mektebu hodži, u školi učitelju i nastavniku, na ulici čuvaru reda, a sutra na poslu direktoru, šefu i starješini (1971:7). Takav odgoj on naziva tužnom "filozofijom pokornosti", jer dok je neprijatelj muslimana, obrazovan, drzak i bezobrazan potčinjavao jednu po jednu muslimansku državu, muslimani su učili svoju djecu da budu fina, da "muhi zla ne misle", da se mire sa sudbinom i da budu poslušna. Takva "filozofija pokornosti", po njemu, nije islamska jer od normalnih ljudskih stvorenja stvara nesigurne ljude progonjene osjećajem krivnje, dok je, s druge strane Kur'an, oslobodio čovjeka od pokoravanja bilo kome osim Bogu i straha od bilo koga osim Boga. Na kraju teksta on poručuje roditeljima:

> "...da ne ubijaju silu u mladom stvorenju. Neka ih radije oblikuju i usmjere. Njihov uškopljenik nije musliman, niti ima načina da se mrtav čovjek 'prevede' u islam. Da bi odgajali muslimane, neka odgajaju ljude i to što kompletnije i potpunije. Neka im više govore o ponosu, nego o skromnosti, više o hrabrosti nego o pokornosti, više o pravednosti nego o milosrđu. Neka podižu jednu dostojanstvenu generaciju koja će živjeti i ići svojim putem ne tražeći za to ničije dopuštenje. Jer, zapamtimo, progres islama – kao i svaki drugi progres uostalom – neće doći od mirnih i pokornih, nego od hrabrih i buntovnih" (1971:7).

U sličnom tonu Izetbegović je napisao tekst "Razmišljanja o Hidžri" (Izetbegović, 1992:67–71), objavljen 1978. godine. Iako se iz različitih aspekata Hidžre mogu izvući važne poruke za muslimane danas, njega najviše zanimaju ljudi koji su zbog ideje napustili Meku i sve što su u životu ostvarili i odselili se u neizvjesnost u Medinu.

> "Ako su oni bili muslimani, da li smo mi to danas? Može li se reći da i oni i mi pripadamo istom velikom stablu islama? Oni su, kao i mi, izgovarali: Vjerujem da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. I mi to izgovaramo. Ali oni su to i vjerovali. Svojim životima, svojom požrtvovanošću, svojom Hidžrom i svim što je slijedilo iza nje, oni su potvrdili svoju vjeru. Obrnuto, našom pasivnošću, pokoravanjem, trčanjem za uspjehom, karijerom, novcem, mi svakodnevno dokazujemo da vjerujemo samo u ono što vidimo. Oni su umirali za vjeru, ili još više, živjeli za nju. A mi umiremo od raznih strahova, infarkta, saobraćajnih udesa, gojaznosti i sekiracija, a živimo od dana do sutra. Jednom rječju, oni su se bojali Boga, mi se bojimo ljudi" (Izetbegović, 1992:69).

Razlika je, poručuje on, velika, a i posljedice.

Konačno u tekstu "Moral i religija" (L.S.B., 1978:12–33) Izetbegović moral čvrstim užetom veže za religiju i drugi svijet jer je moralno ponašanje bez Boga i drugog svijeta bezumlje.

> "Moral je religija pretočena, prevedena u težnje i pravila ponašanja, odnosno čovjekovo voljno ponašanje ili odnošenje prema drugim ljudima usklađeno sa činjenicom postojanja Boga. Jer, da treba da vršim svoju dužnost bez obzira na sve teškoće i rizike kojima se izlažem (a to je ono što nazivamo moralnošću za razliku od ponašanja motivisanog interesom),

> takav zahtjev može se opravdati samo ako ovaj svijet i ovaj život nisu i jedini svijet i jedini život. To je tačka koja predstavlja zajedničko ishodište morala i religije" (L.S.B., 1978:21).

Promišljanja o Kur'anu

U domaćoj islamistici druge polovine XX stoljeća Izetbegović je objavio četiri rada o Kur'anu: "Razmišljanje uz 1400-godišnjicu Kur'ana" (L.S.B., 1968a:17–32); "Nemuslimani o Kur'anu" (L.S.B., 1968b: 53–60); "Kako čitati Kur'an" (Izetbegović, 1992:61–65); te "Kur'an i šarti" (L.S.B., 1976:25–29).

Kur'an je za njega svjež, inspirativan, integrativan, revolucionaran, poznaje i ljubav i mržnju, a samo mu je ravnodušnost strana. U tekstu "Kur'an i šarti" on zamjera učiteljima vjere što u šarte nisu uključili činjenje dobrih djela, jer je vjera bez dobrih djela prazna. Na šarte on gleda kao na uvjete dini-islama, a ne kao uvjete za izvršavanje vjerskih propisa. Takav pojednostavljen koncept ne odražava Kur'an koji prema njemu, pred čovjeka, da bi se smatrao muslimanom, postavlja samo dva uvjeta: vjeruj i čini dobra djela! Šarti su za njega simbol formalne vjere oličene u propisima, hijerarhiji, frazi i pozi. Taj formalizam ponekad poprimi takve razmjere da u potpunosti zasjenjuje samu bit propisa. Kao ilustraciju on navodi da je na istoku vidio ljude koji prilikom uzimanja abdesta "operu" sve propisane dijelove tijela i ostanu prljavi. Slično je i s drugim propisima. Šarti nisu cilj, cilj je dobro ili Bog kao vrhovno dobro. Svoj tekst o "Kur'anu i šartima" on završava pozivom vraćanja Kur'anu, jer Kur'an sadrži čitavu istinu o islamu (L.S.B., 1976:25–29).

Za Izetbegovića, revolucija koju je pokrenuo Muhammed, a.s., svoje ishodište ima u Kur'anu. Poslanik, a.s., je naučio ashabe da čitaju Kur'an, vjeruju u njega i žive prema njegovim savjetima. Ako se pogledaju rasprave mlade muslimanske zajednice, one su u najvećoj mjeri vezane za Kur'an i razumijevanje njegovih naizgled proturječnih poruka. Teme poput: stvaranje Kur'ana, slobodna vjera, sudbina, odgovornost za grijehe i Božiji sud su kur'anske teme. Kur'an je pokretao duhove i intelektualne rasprave (L.S.B., 1968a:17–32). Danas rasprava o Kur'anu nema. Danas Kur'an ne pokreće ništa.

Svaki čovjek pojedinačno suočen je svakodnevno s dilemama: Da li ostati ispravan i uspravan po cijenu prijetnji i gubljenja komfora ili baciti pod noge obraz i čast. Suočen s tom dilemom čovjek je sam, a tu samoću kod vjernika razbija jedino Kur'an. On sadrži odgovor i zato je dragocjen. Izetbegovićeva samoća u susretu s Kur'anom podsjeća na stavove ranijih učitelja tesavufa koji naglašavaju samoću u duhovnom doživljaju Boga Koji se svakom čovjeku pojedinačno otkriva u formi koja samom čovjeku odgovara. Otuda različito viđenje i razumijevanje istog kur'anskog teksta, Riječi Božije, nakon svakog novog čitanja (Bošnjak, 2019).

Zaključak

Kada je riječ o savremenosti misli Alije Izetbegovića objavljenih u domaćoj islamistici, smatram da je najaktuelnija ona koja poziva na lični doživljaj Kur'ana, nasuprot praksi prihvatanja gotovih rješenja koja se u današnje vrijeme u velikoj mjeri nude, bez uključivanja razuma i bez poziva na samostalno čitanje Kur'ana. Svojim, kako ga je akademik Enes Karić[3] opisao, esencijalnim, čitanjima Kur'ana, kao što se to i iz ovog rada može prepoznati, Alija Izetbegović remetio je ukorijenjene predodžbe o islamu usljed čega neke dionice iz njegovih tekstova objavljenih u našoj islamistici ni u budućnosti neće izgubiti na svježini.

[3] Vidi: Enes Karić, "Islam u 'Islamu između istoka i Zapada'", https://ivanlovrenovic.com/clanci/varia/enes-karic-islam-u-islamu-izmedu-istoka-i-zapada (pristupljeno 10.11.2025)

Literatura

Abdulah, Osman, (Alija Izetbegović), "Islam i savremenost", *Zemzem*, god. VI, br. 1–3, Sarajevo, 1973, str. 11–14.

Bošnjak, Abdullah, *Tajna jamačnog uvjerenja*, prijevod s perzijskog jezika: Mubina Moker, pogovor: Rešid Hafizović, Fondacija Baština duhovnosti, Mostar, 2019.

Izetbegović, Alija, "Božiji poslanik Muhammed, a.s.", u: *Problemi islamskog preporoda*, Uniprint, Sarajevo, 1992.

Izetbegović, Alija, "Kako čitati Kur'an", u: *Problemi islamskog preporoda*, Uniprint, Sarajevo, 1992, str. 61–65.

Izetbegović, Alija, "Razmišljanja o Hidžri", u: *Problemi islamskog preporoda*, Uniprint, Sarajevo, 1992, str. 67–71.

Izetbegović, Alija, "Za islamsku revoluciju", u: *Problemi islamskog preporoda*, Uniprint, Sarajevo, 1992, str. 127–137.

Izetbegović, Alija, "Zašto su muslimani zaostali", *Takvim 1967*, Izvršni odbor Udruženja ilmije u SR Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1966, str. 84–99.

Karić, Enes, "Islam u 'Islamu između istoka i Zapada'", https://ivanlovrenovic.com/clanci/varia/enes-karic-islam-u-islamu-izmedu-istoka-i-zapada (pristupljeno 10.11.2025)

L. S. B. "Kur'an i šarti", *Takvim 1397/1977*, Izvršni odbor Udruženja ilmijje u NR BiH Sarajevo, Sarajevo, 1976, str. 25–29.

L. S. B. "Muslimani i Izrael", *Takvim godina 1970*, Izvršni odbor Udruženja ilmije u SR BiH, Sarajevo, 1969, str. 51–59.

L. S. B. "Muslimanka – žena i majka (Prilog proučavanju tzv. ženskog pitanja u islamu)", *Almanah s prilogom Takvima za 1968*, Izvršni odbor Udruženja ilmijje u NR BiH, Sarajevo, 1967, str. 30–41.

L. S. B. "Muslimanka – žena i majka (Prilog proučavanju tzv. ženskog pitanja u islamu)", *Preporod*, br. 10 (185), Sarajevo, 1978, str. 4–5; br. 11 (186), str. 4.

L. S. B. "Moral i religija", *Takvim 1399/1979*, Izvršni odbor Udruženja ilmijje u NR BiH Sarajevo, Sarajevo, 1978, str. 12–33.

L. S. B. "Nemuslimani o Kur'anu", *Takvim 1969*, Izvršni odbor Udruženja ilmijje u NR BiH Sarajevo, 1968, str. 53–60.

L. S. B. "Razmišljanje uz 1400-godišnjicu Kur'ana", *Takvim 1969*, Izvršni odbor Udruženja ilmijje u NR BiH Sarajevo, 1968, str. 17–32.

"Odgajamo li muslimane ili poltroneĀ, *Preporod*, br. 26, Sarajevo, 1971, str. 7.

Abstract

THE CONTEMPORARY RELEVANCE OF ALIJA IZETBEGOVIĆ'S THOUGHT: AN ANALYSIS OF BOSNIAN-HERZEGOVINIAN ISLAMIC STUDIES IN THE 1960s AND 1970s

Elvir Duranović

This paper analyzes thirteen texts published by Izetbegović in the newspapers and journals of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina during the 1960s and 1970s. These texts to a significant extent reflect his views on the fundamental sources of Islam, certain social phenomena, and the state of the Muslim world at the time. The language of Izetbegović's writings was adapted to a general readership of believers and characterized by a simple and accessible style. Izetbegović approached the fundamental sources of Islam, above all the Qur'an, beyond conventional theological frameworks, identifying in them the principles of truth, justice, and morality. In his view, Islam does not need to be defended, because Islam - with its belief in one God, which liberates human beings from serving other masters, and its uncompromising commitment to the universal values of humanity - defends itself.

Keywords: Alija Izetbegović, Qur'an, Islam, justice, morality

الملخص

فكر علي عزتبيغوفيتش المعاصر: تحليل الإصدارات الإسلامية في ستينيات وسبعينيات القرن العشرين

إلفير دورانوفيتش

يتناول هذا المقال تحليل ثلاثة عشر نصا نشرها عزتبيغوفيتش في صحف ومجلات المشيخة الإسلامية في البوسنة والهرسك في ستينيات وسبعينيات القرن العشرين. وتعبر هذه النصوص، بدرجة كبيرة عن رؤيته لمصادر الإسلام الأساسية، وبعض الظواهر الاجتماعية، وأحوال العالم الإسلامي آنذاك. وتتميز كتابات عزتبيغوفيتش بلغتها التي تلائم عامة المؤمنين، وبأسلوبها البسيط والمفهوم. وينظر عزتبيغوفيتش إلى مصادر الإسلام الأساسية، وفي مقدمتها القرآن الكريم، خارج إطار المعايير الدينية المعتادة، فيرى فيها: الحق والعدل والأخلاق. ويرى أن الإسلام لا يحتاج إلى من يدافع عنه، لأن الإسلام يدافع عن نفسه بنفسه، بالإيمان بالله الواحد الأحد، الذي يُحرر الإنسان من عبادة الآخرين، وبالالتزام الراسخ بالقيم الإنسانية الشاملة.

الكلمات المفتاحية: علي عزتبيغوفيتش، القرآن الكريم، الإسلام، العدل، الأخلاق.